

КАПІНУС ОЛЕНА ЛЕОНІДІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри іноземних мов № 1,
кандидат історичних наук, доцент*

РЕФЕРУВАННЯ ІНШОМОВНИХ ТЕКСТІВ У ПРАКТИЦІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

В науковій літературі реферування визначається як процес компресування тексту на основі його аналітико-синтетичної обробки і перефразування мови. Метою даного процесу є виявлення, систематизація й узагальнення найбільш цінної інформації та її письмова фіксація у формі вторинного тексту [1, с. 16].

Зазначене визначення дозволяє виокремити такі етапи в навчанні реферування іншомовних текстів майбутніх філологів: повне, точне й глибоке розуміння первинного тексту; пошук ключової інформації; її узагальнення та перефразування; зведення всіх виділених із первинного тексту смислових блоків в логічно узгоджений вторинний текст. Відповідно до кожного етапу ми визначили певні уміння, якими мають оволодіти здобувачі вищої освіти, та розробили систему вправ, направлених на формування таких умінь.

Повне, точне й глибоке розуміння первинного іншомовного тексту можливе за умови попереднього оволодіння здобувачами групою умінь, що дозволяють розкривати загальний зміст й структуру тексту. Такими умінями є: визначати тему та ідею тексту, орієнтуватися в його логіко-смислової структурі, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, аналізувати роль та зміст допоміжних компонентів тексту (зміст, план, епіграф, примітки, анотація, предметний покажчик, алфавітний покажчик), читати схеми й графіки, характеризувати мовне оформлення (синтаксичні способи вираження ставлення, мовну експресивність, способи залучення уваги до важливої інформації). У нашій практиці вправи, метою яких є формування зазначених умінь, представлені таким чином:

1. Сформулюйте головну думку тексту.
2. Визначте проблему або групу проблем тексту, логічну схему подання фактів.
3. Визначте абзаци, що містять інформацію, яка підтверджує, розкриває або уточнює назву тексту.
4. Визначте абзак, який є узагальнюючим.
5. Складіть план переказу, використовуючи витяги з тексту.
6. Знайдіть слова, які відображають причинно-наслідкові зв'язки.
7. Випишіть терміни та стійки термінологізовані сполучення. Поясніть їх значення.

Попереднє повне розуміння первинного тексту уможливує перехід до наступного етапу навчання реферування – виявлення ключової

інформації. Майбутні філологи мають набути вміння критично оцінювати й класифікувати інформацію, що міститься у тексті.

На даному етапі пропонуємо впроваджувати такі вправи:

1. Визначте в кожному абзаці основну, допоміжну й фонову інформацію.

2. Визначте в кожному абзаці узагальнюючі речення.

3. Виберіть із кожного абзацу слова, словосполучення, речення, які несуть найбільше смислове навантаження і можуть служити опорами для відновлення інформації тексту.

4. Визначте ключові слова та опорні словосполучення, необхідні для передачі основного змісту тексту. Використовуючи записи, усно відновіть інформацію тексту.

5. Визначте речення, що ілюструють або уточнюють основні положення тексту.

Узагальнювати (компресувати) та систематизувати виявлену ключову інформацію ми пропонуємо за допомогою візуально-когнітивної техніки – майндмепінгу (*mind mapping*), тобто технології створення ментальних карт (*mind maps*). Ментальна карта в нашому випадку представляє собою деревоподібну схему, в центрі якої знаходиться ключова ідея або тема первинного тексту, самостійно сформульована студентом в короткій формі. Положення, в яких дана ідея/тема розвивається й доводиться, розходяться від центру у вигляді основних й додаткових гілок. Отже, створюючи ментальну карту, здобувачі мають відобразити усю значиму інформацію, що міститься у первинному тексті, та з точністю відтворити логічні зв'язки між виділеними смисловими блоками. Невиконання цієї умови свідчить про суттєві недоліки в роботі над змістом першоджерела.

Зауважимо, що сьогодні ментальна карта може бути кінцевим результатом процесу реферування, адже наукові журнали [5] все частіше вимагають подання «графічного» або «візуального реферату» поряд із текстом статті. Втім, при навчанні реферування майбутніх філологів створення ментальної карти ми розглядаємо лише як один із етапів підготовки до написання вторинного тексту.

При складанні логічно узгодженого вторинного тексту – реферату – важливими є вміння добирати відповідні лексико-граматичні кліше. Для формування цього вміння пропонуємо використання таких вправ:

1. З наведеного переліку виберіть фрази-кліше, які використовуються для оформлення вступу реферату, його основної частини, висновків.

2. В наведених переліках фраз-кліше знайдіть еквіваленти.

3. Згрупуйте фрази-кліше, що найчастіше використовуються при написанні реферату, за такими поняттями: загальна характеристика тексту; завдання; оцінка отриманих результатів; підведення підсумків.

Отже, пропонована робота є спробою висвітлити практичний досвід навчання реферування майбутніх філологів. На наш погляд, сформована нами номенклатура умінь, необхідних для створення вторинного тексту, та ретельно розроблена система вправ,

націлених на формування зазначених умінь, можуть зробити навчання реферування більш ефективним.

Список використаної літератури:

1. Брандес М. П. Немецкий язык. Переводческое реферирование. Практикум. Москва : КДУ, 2008. 366 с.
2. Гребінник Г. Ю., Дідович Г. І., Комова Г. В. Анотування та реферування англійською мовою загальнонаукової та фахової літератури. Харків : НТУ «ХП», 2010. 192 с.
3. Кальниченко А. А. Реферирование и реферативный перевод новостей из англоязычной прессы : учеб. пособие для студентов фак. «Референт-переводчик». Харків, 2001. 108 с.
4. Шейко В. М., Кушнарченко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник для студентів вищих навч. закладів. Київ : Знання-Прес, 2002. 295 с.
5. Graphical abstracts. URL: <https://www.elsevier.com/authors/tools-and-resources/visual-abstract> (дата звернення: 30.04.2021).

Ключові слова: реферування, етапи навчання, уміння, система вправ, ментальна карта.

Ключевые слова: реферирование, этапы обучения, умения, система упражнений, ментальная карта.

Key words: summarising, stages of teaching, skills, system of exercises, mind map.

ВАРСІКІНА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри іноземних мов № 1,
кандидат педагогічних наук, доцент*

ВИКОРИСТАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Стрімкий розвиток взаємовідносин з країнами по всьому світу є невід'ємною частиною процесу вивчення і викладання іноземних мов, тому що вони є засобом міжкультурної комунікації. Зростаючі потреби суспільства у фахівцях, які володіють іноземними мовами в різних сферах діяльності, спонукають до перегляду змісту викладання іноземних мов. Не можна не погодитися з Н. О. Арістовою, що «Процес вдосконалення підготовки майбутніх фахівців в умовах сучасної освіти досить складний та обумовлений адекватністю мотивації навчальної діяльності студентів цілям і завданням освітньої системи у ВНЗ» [1, с. 5].

Навчання іноземних мов у сучасних умовах передбачає розвиток особистості студента, здатного брати активну участь в спілкуванні на міжкультурному рівні. Така здатність формується в ході оволодіння